

30. Шлемко В.Т., Зінко І.Ф. *Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення*. – К.: НІСД, 1997.-144с.
31. Щецин Г.В. *Основы кадрового менеджмента: Ученик. – 4-е изд., испр.* – К.: МАУП, 2002. – 280 с.

Annotation. *Economic safety of higher educational establishment is possible only on condition of concordance and realization of interests VNZ and interests of subjects of external environment, interests VNZ and interests of internal subjects of establishment, as abstract interests are not, they are a category personificovanoyo.*

Key words. *Economic safety of higher educational establishment; interests of subjects of external environment; interests VNZ; interests of internal subjects of educational establishment; mission of higher educational establishment.*

УДК 504.3

В.О. Аніщенко, к.т.н., доцент Європейського університету (філія), м. Чернігів.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОСОБЛИВОСТІ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

В статті доведена необхідність як оцінки самих природних ресурсів і об'єктів, так і оцінки їх використання, тобто відображення в результатах господарської діяльності ролі, значення, функції природних ресурсів і об'єктів. Запропонований підхід врахування значимості природних ресурсів і об'єктів надає можливість управління природокористуванням на економічній основі та забезпечити зацікавленість в їх раціональному обґрунтованому використанні.

Ключові слова: *економічна оцінка природних ресурсів; природно-ресурсний потенціал; раціональне природокористування; диференційна рента; відтворювальний процес; природоохоронні витрати.*

Питання про здійснення відтворювального процесу природних ресурсів і об'єктів та їх соціо-еколого-економічна оцінка на сучасному етапі розвитку виробничих відносин є дуже важливим. Нажаль, в наукових працях як вітчизняних, так і закордонних вчених економістів і екологів недостатньо уваги приділено проблемам вдосконалення методики врахування екологічного фактору в економічних законах відтворювального процесу природних ресурсів і об'єктів та їх соціо-еколого-економічної оцінки.

Метою статті є обґрунтування необхідності виявлення, встановлення, конкретизування у кожному випадку кількісних параметрів, факторів, долі ресурсів у показниках господарської діяльності і перш за все у результатах праці, у формуванні вартісних показників.

Еколого-економічна оцінка відрізняється від простої економічної оцінки тим, що вона не обмежується тільки інтересами локального господарського утворення або регіону, країни, а в силу спільності природних ресурсів і об'єктів (загальнопланетарності) базується на загальносвітовому погляді на них. Тому і сама проблема соціо-еколого-економічної оцінки природних ресурсів і об'єктів набуває міжрегіональний, міждержавний і загальнопланетарний характер. Значення природних ресурсів і об'єктів, що слабо виявляється сьогодні, може різко підвищити свою значимість у майбутньому, тому в їх соціо-еколого-економічній оцінці об'єктивно є відсутнім нульове значення.

Сьогодні економічні відносини з приводу природокористування між людьми, групами людей, їхніми об'єднаннями в масштабах регіонів, окремих країн розвиваються в аспекті реалізації таких цілей, як задоволення потреб у властивостях, якостях природних ресурсів і об'єктів і збереження природно-ресурсного потенціалу. На жаль, у даний час друга ціль тільки декларується і людство в основному здійснює споживання, використання, користування природними ресурсами й об'єктами. Це видно з витрат на досягнення цілей задоволення потреб і збереження природоресурсного потенціалу, причому витрати на другу ціль розраховуються на підставі залишкового принципу, як що можна так сказати принципу відкладеного попиту, "у борг природі".

Ця тенденція виявляється й в економічних показниках відтворювального процесу: собівартості продукції, послуг; амортизації; формуванні і використанні прибутку; ціноутворенні. Нами проаналізовані ці обставини у загальному вигляді (у відтворювальному процесі як такому й у формах його прояву). При всьому різноманітті шкіл, напрямків теорії економічного відтворення економічна його модель описується схемою $S+Pr \rightarrow \Pi$ з поправками і корективами, що підкреслюють деякі особливості процесу.

На міжрегіональному, міжгалузевому рівні виконується дотримується наступна закономірність:

$$X_i = \sum_{j=1} a_{ij} \cdot x_j + y_i$$

Тобто є модель міжгалузевого і міжрегіонального балансу виробництва, розподілу, споживання продукції. Чинність закону вартості за цією формулою не викликало би сумніву, якби в коефіцієнті прямого зв'язку (у вартісній формі балансу) були враховані витрати на прородоохорону. Але в дійсності,

при недоліку або повній відсутності обліку і самих витрат на охорону природи, підприємства, галузі, регіони, що інтенсивно впливають на екосистему, не компенсують їй збиток, що завдається, і в обміні на рівних умовах (гривня на гривню) страждає екосистема, у рамках якої вони функціонують. Ще більш чітко це виявляється в міжрегіональному і міжнародному аспектах. Більш того, закон вартості при обміні продукцією видобувної й обробної галузей враховується за рахунок введення і підтримки "ножниць цін". Таким чином, спостерігається виборчий підхід у застосуванні, реалізації закону вартості в інтересах однієї зі сторін.

Погано вивчена і проблема ціноутворення в природокористуванні, і в цьому процесі простий перенос так званих ринкових відносин неприйнятний. Головна особливість полягає в тому, що властивості, якості природних ресурсів, об'єктів не можуть бути оцінені цілком, тому що не можуть бути пізнані до кінця. Тому не можна встановити ціну природних ресурсів і об'єктів, до неї можна тільки наблизитися. Розмір ціни природного ресурсу або властивостей і якостей об'єктів природи обумовлений і обмежений мірою можливостей і правом розпорядження цими властивостями і якостями (основа споживчих властивостей і споживчої вартості). Причому право розпорядження природними ресурсами й об'єктами – єдина основа включення в процес виробництва й обміну.

Формулювання "власність на природні ресурси й об'єкти", що має місце, застаріла. Оскільки природні ресурси і об'єкти є часткою цілого, з нашої точки зору неспроможною є ідея приналежності одному індивідууму цілого. Природні ресурси й об'єкти ніхто не створював, поширення права власності на них є перешкодою для їхнього використання окремими членами суспільства, чого не можна допустити в силу того, що природне середовище – невід'ємна умова існування, життя і життєдіяльності людини. І оскільки людство (як частина об'єктивного світу) розвивається тільки в одному напрямку – демократії, справедливості, то таке обмеження прав неприпустимо з загальнолюдських принципів і безперспективно. Людство, яке прагне рухатися шляхом прогресу, не може допустити, щоб питання більшості людських співтовариств, вирішувалися окремо узятою групою людей, які прагнуть як можна довше зберегти "своє право" на зону своїх інтересів, не зважаючи на інших людей.

Можливий тільки один підхід – встановлення взаємин між людьми з приводу користування (а не присвоєння у власність) властивостями землі на принципі домовленостей: міжнародних угод на певних умовах; міжрегіональних угод усередині країни, тому що тільки населення, що проживає на даній території, має право розпоряджатися її ресурсами, у тому числі землею; угод із приводу поділу повноважень органів управління (виборних і підзвітних населенню території).

Таким чином, мова може йти тільки про оцінку права розпорядження і про оцінку можливих результатів від його реалізації, але не про ціну землі або іншого елементу природного комплексу. Умовно (для практичних розрахунків в обмінних процесах) можна говорити про ціну реалізації споживчих властивостей якостей землі або іншого природного ресурсу, а не про їхню ціну. Конкретною, більш чітко визначеною ціною володіють тільки речовинні прояви перероблених ресурсів у міру вкладеної праці, необхідної для додання їм форми, виду, придатного для споживання, і праці, необхідної для збереження потенціалу цього ресурсу і природно-ресурсного потенціалу в цілому. Передбачається, що умовна ціна реалізованої частини потенціалу будь-якого ресурсу ($\Pi_{ум}$) обов'язково включає витрати, необхідні для доведення його до кондиції (V_k), забезпечення можливості продовження процесу використання, тобто для відтворення цього процесу ($V_{відтв}$), і витрати, необхідні для збереження потенціалу ресурсу або природоресурсного потенціалу в цілому ($V_{прп}$):

$$\Pi_{ум} = V_k + V_{відтв} + V_{прп} \quad (1.1)$$

Таким чином, правомірно говорити про ціну використання природних ресурсів, користування об'єктами природи, яка встановлюється договірними сторонами, регулюється суспільством в динаміці процесу, тобто з урахуванням дефіцитності, попиту, соціо-еколого-економічної доцільності залучення їх у господарський обіг.

Вивчення ролі природоресурсного потенціалу у відтворювальному процесі регіону дозволяє насамперед виявити об'єктивні тенденції руху вартості, що створюється на основі реалізації ПРП. Очевидно, що "ресурсні регіони" мають базу для переважного створення вартості і є в цьому аспекті "регіонами-донорами".

Отже, існує об'єктивна необхідність як оцінки самих природних ресурсів і об'єктів, так і оцінки їх використання, тобто відбиття в результатах господарської діяльності ролі, значення, функції природних ресурсів і об'єктів. Результати природокористування повинні бути включені в систему обліку й статистики в народному господарстві з тим, щоб вони були враховані на всіх етапах, елементах відтворювального процесу, а не тільки у вигляді витрат на їх використання. Ця необхідність обумовлена тим, що врахування витрат на даний вид діяльності дозволить влити їх в кругообіг фондів підприємства (як основної ланки в системі взаємодії "суспільство-природне середовище"), народного господарства в цілому з тим, щоб витрати грали роль економічних важелів підвищення ефективності народного господарства, перш за все як перешкода до нераціонального природокористування. При такому підході до врахування значимості природних ресурсів і об'єктів з'являється можливість управління

природокористуванням на економічній основі, на основі відшкодування споживаних ресурсів, властивостей і якостей об'єктів природи і забезпечить зацікавленість в їх господарському, раціональному користуванні.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко В.О. Навчальний посібник з екології, економіки природокористування та екологічного менеджменту. – Чернівці, 2007. – 132 с.
2. Аніщенко В.О. Носе мислення і етика відповідальності як основні складові концепції існування і розвитку майбутнього людства //Філософія етнокультури та морально-естетичні стратегії громадянського самовизначення: 36. Наук, статей. – Чернівці, ЦНТЕІ, 2006. – С. 172-175.

Annotation. *The necessity of evaluation booth natural resources and objects and the their usage that is their role, importance and functions reflection in the results of economic activity has been proved in the article. A proposed approach of taking into account the importance of natural resources and objects allows economic management of nature and provides interest in their rational and grounded use.*

Key words: *economic evaluation of natural resources, natural-resource potential, rational management of nature, differential rent, recreational process, nature-conservative expenses.*

УДК 330 (477.43-25)

Д.І. Басюк, к.п.н., доцент Управління економіки міської ради

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

Проаналізовано основні тенденції економічного розвитку міста, динаміку макроекономічних показників реального сектору економіки міста, визначено пріоритети сталого зростання економічного потенціалу.

Ключові слова: *Економічний розвиток, реальний сектор економіки, аналіз макроекономічних показників.*

У 2007 році місто Кам'янець-Подільський вийшло на шлях сталого розвитку, стабільного економічного зростання, підвищення соціальних стандартів та якості життя, покращення роботи туристичної та соціально-гуманітарної інфраструктури.

Головні ознаки економічного розвитку м. Кам'янець-Подільський за 2007 рік:

- нарощення випуску промислової продукції в шести галузях промисловості (всього 8) індекс промислового виробництва 166,4%;
- позитивний фінансовий результат 11 773,9 тис. грн. прибутку (загальна сума прибутку – 30 112,8 тис. грн., збитку – 18 338,9 тис. грн.). В 2006 р. загальний фінансовий результат становив – 639 900 тис. грн. збитку
- перевиконання дохідної частини міського бюджету; темп росту до відповідного періоду минулого року склав 140,8%.
- збільшення доходів населення, зростання середнього рівня заробітної плати; заробітна плата протягом грудня 2007 року зросла на 37,6%, до відповідного періоду 2006 року та склала – 1 236,63 грн. (у Хмельницькій обл. – 1 357,24, в Україні – 1 675,0 грн.).
- погашення заборгованості з виплати заробітної плати (єдине місто в Хмельницькій області де вирішено дане питання);
- поліпшення інвестиційного клімату, цілеспрямована та систематизована інвестиційна політика, обсяг інвестицій – 240 млн. грн.; (у 2006р. – 239,8 млн. грн.)
- перемога у Національному конкурсі "Сім чудес України", збільшення потоку туристів до 222,4 тис. осіб, введення в експлуатацію нових об'єктів туристичної інфраструктури;
- активізація підприємницької діяльності, здійснення подальшої підтримки малого бізнесу через механізм відшкодування СІТД відсотків за кредитами комерційних банків; протягом звітного року зареєстровано 119 підприємств – юридичних осіб та 1 088 підприємців фізичних осіб.
- зростання роздрібного товарообороту торгівлі та ресторанного господарства; Порівнюючи з відповідним періодом минулого року спостерігається збільшення на 32,5% (в порівнювальних цінах). Товарооборот на одну особу по місту за січень-вересень 2007р. склав 2 260,7, що на 590,9 грн. або 35,4% більше ніж за відповідний період минулого року.
- покращення транспортного сполучення, автотранспортних пасажирських перевезень, введення додаткового швидкісного потягу "Подільський експрес" сполученням Кам'янець-Подільський – Київ.
- впровадження енергоефективних проектів у бюджетній сфері та житлово-комунальному господарстві; на реалізацію енергозберігаючих заходів з міського бюджету виділено 359,1 тис. грн., досягнуто економії енергоносіїв за 2007 рік – 356,47 тис. грн. бюджетних коштів.